

.II.
VINT-I-TRES POEMES

SI FOS ENCARA EL QUE D'AMOR FOU DIGNE

S'io fosse quelli che d'amor fu degno

GUIDO CAVALCANTI

A la Teia

Si fos encara aquella nit primera,
tremolosa de cel i d'unes mans,
que ens poava del fons de la cinglera
únics silencis d'aigües estagnants;
si ens hi menés encara una dreuera
amb les aromes i els fresseigs d'abans,
a la sola claror de la teiera
que il·luminà aquells enardits amants;
¿Ens reconeixeríem en els ulls
que estritllaven el cel de la tenebra?
¿En la joia dels somnis sense esculls?
¿En els calfreds salvatges de la febre?
A la llum inclement de la mudança,
ens veuríem immòbils en la dansa?

ESBÓS DE FIGURA ADORMIDA

A la Tèia

Tornant de l'hospital el mateix dia
que hi entràveu en flor, tu i el til·ler,
t'has quedat adormida al llit de casa
en la llum orejada del capvespre.
Darrere el pà·lid front de criatura
t'hi endevino el rebull de l'anestèsia,
el malson d'uns batecs descompassats,
d'una maneta resseguint-te el ventre...
Potser el somni, entre somnis, que algun déu
se m'emporta en un cigne ala-argentat
perquè li aboqui en una copa d'or
el licor que guardava per a tu.
Fas com si no et volguessis despertar
mentre durin el mal i la vergonya.

EL DIA QUE VA MORIR GROUCHO MARX

A la Teia

Tu venies d'un temps i d'un espai
que encara no existien per a mi,
un continent sencer per descobrir,
un Eldorado com cap altre mai.
Jo no era, potser, més que un illot
entrevist en la boira del matí,
una terra sense herbes per collir,
una garriga pàl·lida, un ermot.
Flotant damunt un temps incandescent,
ens vam entretopar com rais en guerra
i, gronxats per les ones en el vent,
vam sentir tremolar el fons de la terra.
Els focs ratllaven tot el firmament
i l'illot ancorava al continent.

A BAIX, PER ANAR A DALT

Poema de Nadal

Tampoc enguany vindré a cap hora, infant,
a cantar-te sonets amb estrambot,
ni a compondre't, amb molsa fresca, un jaç
o a oferir-te pastissos de murtrons.
Tampoc esgranaré llunyans raïms
per acollir el prodigi numeral,
ni seguiré cometes fulgurants,
ardents d'anuncis de salvació.
Bastiré, si de cas, amb els menuts,
un pessebre amb camins i ninotets,
però, al punt de la urgent felicitat,
me'ls miraré sense saber què dir;
i, en l'horrisona joia de mig món,
quasi em doldrà no poder creure en tu.

EQUINOCCIAL

De set en set arriba l'infinit,
on la ratlla es dissol entre dos blaus;
de dit en dit s'engruna l'esquelet,
on naufraga el record entre dos rius;
de segle en segle es gasten els planetes
per reunir-se al conflent de les partícules;
de pou en pou es fonen les pirites
per alçar el vol en curses parabòliques.
A la gàbia del tòrax, el parrup
del colom de la mort i els cops de cap
contra els barrots calcaris
no esmorteixen el bram de salvatgina
que descalça l'arrel i amarga l'ona
en revenir d'Enllà les aus primeres.

GOETHE PATINA SOBRE L'ILM, A WEIMAR

L'aigua s'ha fet camí de petja dura,
escenari d'actors i ballarins
on tothom allibera la natura
amb la nua disfressa d'uns patins.
Admirem qui esculpeix una figura
que es serva menys que el dring d'uns esquellins,
i planyem el qui cau en greu postura
i no amaguem el riure gaire endins.
Fulgurar i caure —en terra, en mar o en gel—
és el destí infrangible dels mortals,
del tímid aprenent al mestre fort.
Separats de l'abisme per un tel,
escometem l'instant com immortals,
per la vida lliscant damunt la mort.

ALES DE TINTA

A Miquel Plana

Allò que escric
amb un vell llapis
sobre paper
de cop i volta
aixeca el vol
i se m'esfuma
darrere un gruix
de nit tintada.
En ser el matí,
uns ocells negres
d'antics cognoms
damunt els núvols
deixen escrit
el que així em torna.

PEDRA DANT

Traduint Dante

Pedrapicant el teu aspríssim marbre,
l'escoda se m'esquitlla de les mans
i les espurnes salten a bells munts
per fer claror a la mina que en tu m'obro.
Talment l'escarpra fa parlar a la roca
la llengua que només comprèn el llamp
i n'encén les arrels amb una llum
com no saber fermar greument em reca.
Em puja un tremolor pel tronc del braç
empès pel batre atlètic del teu cor,
hostal del crit i la cançó de bres.
I una esperança em té, no sigui vana,
que pel teu marbre el meu es faci car
com ganga que embolqués secreta vena.

PEDRA ARCA

Traduint Petrarca

Et guio per camins sense atzavares,
pel bosc que només fressa ja el toixó,
al cim ventós de l'encinglat turó
on es fan cendra velles alimares;
t'ensenyó, pel camí, el parlar dels pares,
avidant, mot a mot, sàlvia i timó,
com si no fossis mestre i jo minyó
i el teu coratge ens hagués fet compares.
Perquè des de l'altura vegis néixer,
com rebrot en rabassa putrescent,
com plançó tendre en socarrada feixa,
la paraula de sang arborescent
que per florir un minut al sol vol créixer,
arbre de marbre sobre el monument.

BOSC DE TENTSMUIR

A Anna Crowe i Kate Pattullo

Arribo de la llum enlluernada
que, en haver fulgurat, tot ho consum,
a aquella que, per flama esmorteïda,
descobreix tots els caires del polsim.
En emergir d'una espessor profunda
i pressentir l'olor del mar proper
demano a qui m'ha dut per semblant senda
de ser lligat ben fort al tronc d'un pi:
aplegades en colla per la sorra,
un cor de foques fa ulular el seu cant,
fosca polifonia de la terra
que per a ell mateix es guarda el vent.
Al magre límit entre el gris i el verd,
mig debatent-m'hi, escolto el plany del nord.

SENSE RETOP

A Pepa Llopis i Joan Brossa

També sóc naufrag entremig de festes
i la paraula em dóna tanta feina
que ja no reconec dies de festes
quan la ment els vol tots per a la feina.
Als sacerdots del ritu no els faig festes
per no impedir-los la sagrada feina,
i no m'aturaré ni passat festes
a deixar-los tastar fruita de feina.
No escolto res sinó el parlar dels arbres
i, com ells, clavo arrels sobre la terra
o, com ells, enraono amb altres arbres
que barregen les sabes sota terra.
Els ocells més s'estimen obres d'arbres
que no fastos de festes ran de terra.

DESIG EN MAR

A Jaume Medina

Jaume, voldria que tu, en Foix i jo,
fóssim, per delitós encantament,
muntats en un llagut que, en calma o vent,
prengués, enllà del Port, el rumb més bo,
talment que tramuntana, pluja o tro,
no ens hi posessin mai impediment,
ans, vogant en silenci o parlament,
d'anar plegats es fes més gran el do.
I l'Anna i la Gertrudis, ben entès,
i la que encara i sempre m'arroenta,
de bon grat hi afegís l'encantador,
i hi poguéssim parlar dels fets d'amor,
i cadascuna d'elles fos contenta,
com ho fórem, ja ho crec, nosaltres tres.

CASA DE SUCRE

A Ricard Creus

Sota l'ala del corb,
ocellot malastruc,
t'has bastit aixopluc
contra flames i torb:
resplendor per a l'orb,
foc per al fredeluc,
braó per al poruc,
aire sense destorb.
Tots dos hi oficieu
i, amb cendra de llorers,
signeu el faig arreu.
Per l'embriex del recés,
l'ocell muda de veu
i crida: —Sempre més!

BRUIXOT DE DOL

I.M. Maria-Mercè Marçal

*Fratelli, a un tempo stesso, Amore e Morte
ingenerò la sorte.*

GIACOMO LEOPARDI

Te'm tornaven, lluint les dents de calç,
te'm donaven com un tresor perdut
redimit d'un desastre somiat,
te'm tornaven com el delit més dolç
—que el plaer del pillatge es multiplica
quan el botí és un antic do del lladre,
noble metall i preciosa pedra
impugnant les mentides de la boca.
Els bessons trabucaires que la sort
engendrava d'un cop se'n tornaran,
escàpols, a la impunitat del verd,
a esperar un altre juliol ardent
per agostar en mala hora una collita.
Goig naufragat de nedar amb bicicleta!

EN LA MORT D'ÁNGEL CRESPO

Si te presté mi voz sin desviarme...

ÁNGEL CRESPO, «A Francesco Petrarca»

Si avui encrespo la veu, entretallada,
que tenso amb tant d'esforç, no et faci estrany
que esperi, al punt de l'hora inconeguda,
que tu surtis a rebre'm des de lluny.
Potser m'oferiràs un nou robatge
de mena diferent del que ara duc;
potser, llavors, si et sé seguir la petja,
m'ensenyaràs un cant d'arreu i enlloc.
Endevino que els versos que escrivies,
que els mots que s'arregleren en tropell
en aquest meu seguit de ratlles nues,
seran silenci, allà, si no soroll.
Ensenya'm la cançó, que no sé entendre,
tu que tot just l'has acabat d'aprendre.

LA FRONDA I LA DRECERA

Per a tres bronzes de Josep Ricart

I. *A speck, a mist, a shape, i wist!*

SAMUEL T. COLERIDGE

A la fondària del congost revolt,
la llum d'abril s'afanya, branca a branca,
a assolir el virginal indret que tanca
la brolla de bardissa amb nus resolt;
on una aigua nascuda en vell bressol
potser flueix, incògnita ombra blanca,
somialt des d'antic la poalanca
en la sola presència del cargol.
Enlloc no esclata l'esvalot del gaig,
l'espígol no fremeix a la claper,
i el sol mateix ha empedreït el raig.
De cop i volta, pel sender alterós
que vinça el rocallís de la cinglera,
un home baixa, i al darrere un gos.

II. The human form, a fiery forge

*The Human Dress is forged Iron,
The Human Form a fiery Forge...*

WILLIAM BLAKE

Ciments de boira empasten l'ermitatge
amb la deu i amb l'estrella al carenal,
i el silenci ascendeix pel caminal
d'antigues lloses d'abolida imatge.
La ceguesa s'acreix, sense guiatge,
a l'espai fora temps del mut rodal,
i els camins del terror i de l'ideal
conflueixen al ventre del paratge.
Amb els signes de sempre i les paraules
revénen pel voluble torrentol
les velles faules dels vetusts retaules.
Tot d'una, al bleix de vidre de l'airina,
en galop de centaure i cabirol,
un gos i un home esquincen la boirina.

III. *Ses ailes de géant l'empêchent de marcher*

CHARLES BAUDELAIRE

Els empedrats retrunyen dels motors
i els cloquers hi esterregen les campanes;
els balcons es despullen de baranes
i hi caliuen recances i terrors.
A les places borbollen els humors
i el toro hi posseeix les vilatanes;
a la penombra de les persianes
flamaregen els dubtes i els errors.
El vell Dèdal és pres al laberint
que construí per al poder tirànic
del déu meravellós del seu instint.
De sobte, a l'aireprim de les negrors,
de dalt les torres, amb vigor titànic,
un home aixeca el vol, seguit d'un gos.

SALOMÈ

Vestits de ceba, de Toni Vidal

S'aixeca de la falda de la terra
amb els braços encara bruts de sorra
i els cabells enredats amb els de l'ombra,
just desperta del somni de la sembra.
Quan el sol en tempteja la nuesa
i el mar de lluny la palpa amb mà de brisa,
el seu cos, tremolós, lleument es tensa
fins a descabdellar-se en vent de dansa.
A cada giravolt, mig es despulla
de la pell esblaimada de donzella
per revelar-se, en fulgurants periples,
nuditat i vestit indestriables.
Vel a vel, el seu cor es desencrosta
fins a l'últim, la testa del Baptista.

MEDITERRÀNIA

A Enric Maass

Els raigs de sol riellen amb els d'oli
per la teula, l'onada, el vidre i l'ala,
i la mar fila pegues i quitrans
per enxarxar-hi mossos i patrons.
L'aire excita els fantasmes de la golfa
i els empeny pels terrats que el dia escalfa,
mentre fon la campana amb el cavall
per fugar amb l'esmolet i el passerell.
Als solatges subtils de les garrafes
s'hi congrien recances, més que anhels,
per a cançons amb massa sinalefes.
A les banderes clares dels llençols
s'hi llegeix, en blauet, els epitafis
dels déus exiliats del mar més dolç.

MEDITERRÀNIA

A Toni Vidal

S'estavellen les ones de la pedra
contra els immòbils farallons de l'aigua
alçant un núvol d'esquerdills de pedra
que sepulta els camins escrits en aigua.
Emergeix de l'abisme de la pedra
el vell drac adormit d'escates d'aigua
per sotmetre el reialme a llei de pedra
clavant-ne els fonaments en el sòl d'aigua.
De sobte, es lleva de l'ullastre el vent
que relliga reialme i drac al sol
i envia arreu les seves hosts de vent
que arrasin l'ombradís i el para-sol.
Al so de l'evangèlic crit del vent,
pedra, aigua i vent adoren junts el sol.

SERRADORES DEL PALLARS SOBIRÀ

Per als Amics del Centre d'Art i Natura de Farrera

De Farrera a les terres d'Isavarre,
passant pel Roc d'en Pàrrec i Juverri,
de Garrabea a les canals d'en Ferri,
de Baiarri al solà de Ginestarre...

del Roc del Farrastal a Bonestarre,
del riu d'Àrreu als rics salins de Gerri,
de les Bordes de Burg fins ran d'Esterra,
de Sorpe o Surp al ronc Barranc d'Unarre...

roda que roda de l'Orri a Lladorre,
d'Estanyardo i Sarredo fins a Surri,
d'Arrós a Salibarrí i a Llavorre...

de Berrós i Cardedo fins a Asnurri,
de Romadriu i Renadiu a Sorre,
serren les serres de Sarroca i Llurri.

POEMA EXPERIENCIAL

Del poemari d'un arpista adolescent

En tornar de la feina,
envellits per les hores,
apagarem el mòbil,
ens assegurem tots dos
davant la llar de foc,
amb un got a la mà,
i mentre ens abracem,
i mig ens despullem,
embellits per les flames,
recordarem vells dies
i velles infanteses
i vells amors primers...
i, al record que fa cinc,
ja roncarem tots dos.

DIGUÉ EL CORB: —NUNCA MÁIS.

Quoth the Raven, "Nevermore."

EDGAR ALLAN POE

Aigua

Oli

Oli

Aigua

Sorra

Cendra

Cendra

Sorra

Blau

Negre

Negre

Blau

Corb

Corb

GENS I PARAULES

Sant Jordi del 2003
Per a la Plataforma per la Llengua

I

Plantats en salomòniques molècules,
els gens ens fan els animals que som.
Ens retreuen colors de milers d'anys,
combinats en paletes metamòrfiques,
ens componen figures sempre noves,
dibuixades amb llapis de tots gruixos,
ens tornen un passat de protozous
que bregaven per fer-se macroscòpics,
ens suggereixen un futur possible
d'organismes tothora més complexos.
Ens fan ser jo, tu, ella, irrepetits,
irrepetibles, en l'espai i el temps.
La mort d'un gen és una malaurança
que empetteix el cor de l'univers.

II

Arrelades en cèl·lules arbòries,
les paraules ens fan com no seríem.
Ens desclouen la flor del pensament,
aivada en un tros de terra única,
ens nodreixen la planta de l'amor,
sement transformadora del desert,
ens retornen els somnis dels besavis
perquè encenguin els nostres amb nou foc,
ens formen els desitjos i els inflamen

perquè ens empenyin sempre, indefallents.
Ens fan ser jo, tu, ella, irrepetits,
irrepetibles, en l'espai i el temps.
La mort d'una paraula és un desastre
que empeteix tota la humanitat.